

SZABÓ MÁRTA: Beszámoló a „Forrásközpontú történelem” vetélkedőről

A Németh László Gimnázium és a Nemzeti Tankönyvkiadó ZRt. által 2009 elején (a két intézmény fennállásának 60. évfordulója alkalmából, hagyományteremtő szándékkal) életre hívott „Forrásközpontú történelem” Országos Műveltségi Vetélkedő november 28-án érkezett el a döntőjéhez.

A versenyre az ország csaknem 300 iskolájából mintegy 540 csapat nevezett be. A második fordulóra a legjobb 50, az országos végső összecsapásra 12 csapat kvalifikálta magát.

A második forduló 2009. szeptember 26-án öt helyszínen (Szegeden a Deák Ferenc Gimnáziumban, Miskolcon a Földes Ferenc Gimnáziumban, Pécsen a Babits Mihály Gimnáziumban, Budapesten a Németh László Gimnáziumban és a Nemzeti Tankönyvkiadó székházában) zajlott. A diákoknak itt először ki kellett állítaniuk házi feladatukat, azaz egy történelmi-műveltségi társasjátékot, amelynek minden regionális döntőben – az öt helyszín mindegyikén – más-más volt a témája. Az elkészített játékokhoz reklámot is kellett készíteni: volt, aki színes plakátot készített, mások figyelemfelkeltő rövidfilmet forgattak. Ami az elkészült játékok tartalmának történelmi hűségét, kivitelezésének igényességét, ötletességét illeti, a versenyzők igencsak kitétek magukért. A bemutatott művek színvonala, kivitelezése, ötletessége túlszárnyalta számos népszerű, játékboltokban is kapható társasjátékét.

A remekművek szemléje alatt a versenyzőknek egy forráselemzésen alapuló, ötven pontos tesztort kellett megoldaniuk. Ezután egy képi forrásból készített puzzle-játékot kaptak, melynek kirakása után a képhez kapcsolódó kérdésekre kellett választ adniuk. A forduló végén egy-egy középkori személyiség jelentőségéről, aktualitásáról kellett meggyőzniük egy képzeletbeli könyvkiadó vezetőségét – azaz a zsűrit. Végül villámkérdésekre kellett válaszolniuk.

Ahogy a regionális fordulóban, az országos döntőben is (amelynek szintén a Németh László Gimnázium adott otthont) nagy szerep jutott a kreatitásnak, a problémaközpontú gondolkodásnak, és az alkalmazás szintű tudásnak. A csapatoknak képzelni kellett az időutazás segítségével egy-egy jelentős középkori eseményről kellett helyszíni tudósítást adnia, és erről egy 3 perces TV-híradót összeállítani. Helyszíni tudósítást láthattunk többek között a hastings-i csatáról, a százéves háborúról, a muhi csatából, a nándorfehérvári ütközetből, vagy éppen Gutenberg mester nyomdájából. A csapatok ezzel a filmmel tarsolyukban érkeztek a nagy versenyre, ahol további embert próbáló feladatok elé állították őket a verseny szervezői: egyebek közt meg kellett győzniük IV. Bélát (illetve a feladat idejére az ő alakjába bújó játékvezetőt), hogy engedje be a kunokat Magyarországra, Husz Jánost arról, hogy ne menjen el a konstanzi zsinatra, Mohamed török szultánt, hogy ne induljon Nándorfehérvár ellen...

A versenyzők rendkívüli találékonyságról és alapos történelmi ismeretekről tettek tanúbizonyságot a feladatok megoldása során, amelyeket a Németh László Gimnázium történelemtanárai állítottak össze a Nemzeti Tankönyvkiadó munkatársainak támogatásával.

A mezőny egész napos szoros versengése az utolsó pillanatig tartott. Végül egy orrhosszal az orosházi Táncsics Mihály Gimnázium csapata végzett az élen. Az élmezőny a következőképp alakult:

Helyezés	Középiskola neve	Csapat neve	Település
1.	Táncsics Mihály Gimnázium	Főnix Légió	Orosháza

KERESÉS

TÁRSOLDALUNK

Történelemtanítás
Történelem-szaktanársági portál

FELIRATKOZÁS A HÍRLEVÉLRE

by satollo.net

SZAKMAI TÁMOGATÓINK

EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNEREINK

múlt-kor
történelmi portál

2.	Eötvös József Gimnázium	Rosszcsont Rudik	Budapest
3.	Balassi Bálint Gimnázium	Szarmaták	Balassagyarmat

A csapatokat lelkes szurkolótábor biztatta: szülők, barátok, osztálytársak és a felkészítő tanárok. A két intézmény születésnapjára tartott felvágását követően kihirdették a győztest. A nyertesek Dr. Katus László professzortól, a zsűri elnökétől, és a különdíjat felajánló Millennium Utazási Iroda képviselőjétől, Békeffi Annától értékes nyereményeket vehettek át. A verseny résztvevői megtapasztalták, hogy milyen jó játszva, örömmel tanulni és vidáman, csapatként összefogva küzdeni.

Mintafeladatok

VILLÁMKÉRDÉSEK

Döntsék el, igazak, vagy hamisak-e az alábbi állítások!

1. A német-római császárok elutasították a clunyi mozgalomnak az egyház megújulására és a pápai hatalom növelésére irányuló törekvéseit. (*hamis*: a clunyi mozgalom lényege nem a pápai hatalom növelése, másrészt a császárok támogatták az egyház megújítását)
2. A konkordátum jelentése: az egyház és az állam viszonyát szabályozó szerződés. (*igaz*)
3. A középkori eretnekmozgalmak az egyház világi hatalma és gazdagsága ellen léptek fel. (*igaz*)
4. IV. (Kun) László uralkodása végén értesült az utolsó szentföldi keresztes erőd elesetéről. (*hamis*: Kun László magyar király 1290-ben halt meg, Akkon 1291-ben esett el)
5. A negyedik keresztes hadjárat során a genovaiak vették rá a kereszteseket, hogy Konstantinápoly ellen forduljanak. (*hamis*: a kereszteseket a Genovát Bizáncból kiszorítani törekvő Velence irányította Bizánc ellen)
6. Európa népessége a XI. századtól a XIII. század végéig csaknem megkétszereződött. (*igaz*)
7. Amíg II. András a Szentföldre vezetett keresztes hadjáratot, az elégedetlen főurak megölték feleségét, Gertrúdot. (*hamis*: II. András Gertrúd megölése idején, 1213-ban Halicsban hadakozott, keresztes hadjáratot 1217-ben vezetett)
8. II. Fülöp Ágost, Oroszlánszívű Richárd és I. (Barbarossa) Frigyes kortársak voltak. (*igaz*)
9. Az első teljes egészében fennmaradt magyar történeti munka az 1200 körül keletkezett Gesta Hungarorum. (*igaz*)
10. Nagy Lajos követei hatalmas összeggel érkeztek Rómába, hogy a pápa elismerje öccsét, András herceget a nápolyi trón örökösének. (*hamis*: a pápai udvar ekkor Avignonban volt)

NÉHÁNY TESZTFELADAT

Egy mártír legendája

„(...) azután a Duna réve felé indultak. Szent Gellért pedig, minthogy alacsony termetű volt, és Isten szolgálatában minden erejét felemésztette, magát kocsin vitette. S midőn Pest révéhez érkeztek, íme őt az istentelen Vata fia János és cinkosai, ördöggel telten (...) rárohantak a püspökre és társaira, és őket agyonkövezték. Szent Gellért pedig azokra, akik megkövezték, szüntelen keresztekkel vetett, István első vértanú módjára. S Magyarország első vértanúja a földre térdelve főnhangon kiáltá:

Uram, Jézus Krisztus, ne vedd nekik ezt vétkül, mert nem tudják, mit cselekszenek! Azok pedig ezt látván, még sokkal jobban dühöngtek és rárohantak (...) taligára téve Kelen hegyéről leeresztették, s midőn még lihegett, mellét lándzsával átszúrták, és azután egy köre vonszolva, koponyáját összetörték. (...) A Duna pedig ott kiáradt, és a körül, melyen Szent Gellért fejét összetörték, hét esztendeig senki sem bírta letörölni a vért (...)” (*Gellért nagyobb legendája*)

Ki volt Gellért?

- a) Imre herceg nevelője, csanádi püspök;   c) Imre herceg nevelője, kalocsai érsek;
b) Imre herceg nevelője, esztergomi érsek;   d) Ő volt, aki Istvánt is keresztelte.

A szövegben elrejtettünk egy hibát. Mi az?

- a) A szövegben Istvánt vértanúként emlegetik, pedig nem volt az.   c) Vata fia János neve, mert apja volt a leírt lázadás vezetője.
b) A „Magyarország első vértanúja” kifejezés.   d) A Kelen-hegy hibás. A hegy neve Gellérthegy volt.

Mikor történtek a szövegben leírt események? Ki lett a magyar király ebben az évben?

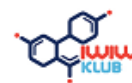
- a) 1046 – I. Béla; b) 1046 – Salamon; c) 1046 – I. András; d) 1061 – I. Béla.

Iskolakultúra

KÖZÖSSÉGÜNK

TECHNIKAI PARTNERÜNK

tárhely

webtárhely

CREATIVE COMMONS

A közreadott írások felhasználásának szabályai

Egy csata – egy város

„Az Úr ezerháromszáztizenkettedik esztendejében, amikor Károly király a Sarusnak nevezett királyi várat – amelyet Máténak, a nagyhatalmú főúrnak a megbízásából Miklós fia, Demeter tartott a birtokában – saját haderejével ostromolta. (...) Trencsényi Péter fia 1700 lándzsás zsoldos katonát és az egész haderejét a király ellen küldte (...), hogy a túlerővel messze elűzze a királyt a vár alól (...). Amikor a király hallott a jövetelükről, úgy gondolta, hogy nem tud ellenállni nekik, ezért visszavonult Sepesbe [Szepesbe]. A sepesiek pedig hűségesen adtak neki lovasokat és gyalogosokat, a király ezekkel merészen megtámadta ellenségeit. Időközben ezek a Kassának nevezett várost kezdték ostromolni Amadé nádor halála miatt (...) Amikor a felderítők jelentették a király jövetelét, otthagyták a várost és bátran a királyi sereg elé vonultak. A király is meg ők is nagyon siettek a csatára alkalmasabb terep felé, s ezt a helyet ők foglalták el előbb. (...) és ennek a hegynek az oldalában (...) olyan öldöklő csatát vívtak, amilyen a tatárok ideje óta nem volt Hungáriában”. (*Képes Krónika, 1358*)

Ki volt Trencsényi Péter fia?

- a) Csák Máté; b) Aba Amadé; c) Demeter; d) Borsa Kopasz.

A leírás szerint melyik sereg érkezett előbb a döntő összecsapás helyszínére?

- a) A királyi sereg. c) Mindkét sereg egyszerre ért oda.
b) A kassai polgárok serege. d) A királlyal szembenálló bárók serege.

Hogyan tudott győzni Károly Róbert?

- a) A király megölte Aba Amadét. c) Trencsényi Péter nem bocsátotta a fia rendelkezésére a familiárisait.
b) Demeter föladta az általa védett várat. d) A városi polgárság, segítségével.

Krónika egy csúfos vereségről

„A gallok (...) pedig felbuzdulva az ellenség jövetelének hírére, a király elé járultak és kérték: engedje meg, hogy ők fogják fel az ütközet első csapásait (...). Amikor tehát feltűnt maga a császár mindenfelől ordító csapatoktól körülvéve, és a pogányok nagy haderejét a király táborra ellen vezette, a frankokat féktelen harcvágy fogta el, és mielőtt az egész királyi sereg hadirendben felállt, hogy zászlai alatt megkezdje az ütközetet, csatába bonyolódtak, kirohantak a táborból, és előreszárgulva rárohantak a szemben álló csapatokra, szokásuk szerint lóról leszállva, gyalogosan harcolva. A két ellenfél között javában tombolt még a rettentő ütközet, amikor a magyarok megpillantották a frankok rettentő futásban a király táborra felé száguldó felkantározott lovait. Nem ismerték harcmodorukat, és azt hitték, hogy az ellenség teljesen elpusztította őket. Egyszerre felbomlott a rend, és nagy tolongás közepette otthagyták a tábor (...), az ellenség kíméletlen a nyomukban van (...). Óriási öldöklés vette kezdetét. (*Thuróczy János: A magyarok krónikája*)

Mi okozta a szöveg szerint döntően Zsigmond vereségét?

- a) Az elavult, nehézfegyverzetű lovagi harcmodor. c) A franciák hadmozdulatát a magyarok félreértették és menekülni kezdtek.
b) A törökök túlereje. d) A franciák megijedtek, és futni kezdtek.

A vereség után Zsigmond változtatott a törökkel szembeni politikáján. Melyik állítás nem igaz?

- a) 10 évre békét kötött a törökkel. c) Kiépítette a déli végvárvonalat.
b) Bevezette a telekkatonaságot, ami könnyűlovasságot jelentett. d) Ütközőállamok rendszerét hozta létre.

CSOPORTMUNKA

Adjatok tanácsot!

Szerettek tanácsokat adni? „Osztani az ésszt” barátoknak, osztálytársaknak? Lássuk, hogyan boldogulnátok a középkorban! Képzeljétek el, hogy uralkodók és más híres történelmi személyek töprengenek súlyos problémákon! Persze, ha tudnák azt, amit mi már tudunk, itt a XXI. században. Segítsetek! Röpüljétek el hozzájuk a múltba az időgép segítségével, és adjatok tanácsot nekik a legjobb tudásotok szerint! Ki tudja, talán módosulnak a befolyásolni a múlt eseményeit. Mivel ez is verseny, lássuk a szabályokat!

Hat komoly történelmi probléma eldöntésében vehettek részt. Minden csapat húz egy-egy borítékot. Ebben egy szerepkártyát találtok. A kártya megmutatja, hogy kinek kell tanácsot

adnotok, vázolja a problémát, és azt, hogy milyen álláspontot kell képviselnetek a tanácsadás során.

A PROBLÉMA:	„A” TANÁCSADÓ SZEREPKÁRTYÁJA	„B” TANÁCSADÓ SZEREPKÁRTYÁJA
1. Ki legyen Szent István utóda?	<p>Imre herceg szörnyű baleset áldozata lett, anyja, a király pedig öreg és beteg. Melyik rokon tudja folytatni azt, amit a király elkezdett? Orseolo Péter, aki Velencében nevelkedett, vagy mégis inkább Vazul, aki magyar földön él? Ki legyen az utód? Adjatok tanácsot I. (Szent) István-nak!</p> <p style="text-align: center;">„A” TANÁCSADÓ</p> <p>Tanácsolja a királynak, hogy rokonát, Vazult jelölje utódjául!</p>	<p>Imre herceg szörnyű baleset áldozata lett, anyja, a király pedig öreg és beteg. Melyik rokon tudja folytatni azt, amit a király elkezdett? Orseolo Péter, aki Velencében nevelkedett, vagy mégis inkább Vazul, aki magyar földön él? Ki legyen az utód? Adjatok tanácsot I. (Szent) István-nak!</p> <p style="text-align: center;">„B” TANÁCSADÓ</p> <p>Tanácsolja a királynak, hogy unokaöccsét, Orseolo Pétert jelölje utódjául!</p>
2. Hazatérjen-e András herceg a zűrzavaros Magyarországra?	<p>András herceg, Vazul közlépő fia atya megrakítása után Kijevben talált menedéket. István meghalt, utóda, Péter ellen fölláztak a főurak. Andrást szerelnék királynak. Sajnos, a zűrzavaros helyzetet kihasználva a pogányok is fölláztak, felgyújtják a templomokat, megölik a papokat, fosztogatnak. Erdemes-e most hazatérni, és elfogadni a koronát? Adjatok tanácsot I. Andrásnak!</p> <p style="text-align: center;">„A” TANÁCSADÓ</p> <p>Intse óvatosságra a herceget és azt tanácsolja, hogy egyelőre ne térjen vissza Magyarországra!</p>	<p>András herceg, Vazul közlépő fia atya megrakítása után Kijevben talált menedéket. István meghalt, utóda, Péter ellen fölláztak a főurak. Andrást szerelnék királynak. Sajnos, a zűrzavaros helyzetet kihasználva a pogányok is fölláztak, felgyújtják a templomokat, megölik a papokat, fosztogatnak. Erdemes-e most hazatérni, és elfogadni a koronát? Adjatok tanácsot I. Andrásnak!</p> <p style="text-align: center;">„B” TANÁCSADÓ</p> <p>Győzze meg a herceget, hogy itt a kiváló alkalom! Tanácsolja, hogy mielőbb térjen vissza Magyarországra.</p>

A cikk letölthető:

KALEIDOSZKÓP